

PRUTUL

* REVISTĂ DE CULTURĂ * HUȘI *

Serie nouă, Anul V (XIV), Nr. 1-2 (67-68) / 2021 * Fondator Costin CLIT

SPONSORI:

Pr. Florin Băhnăreanu – Parohia Râșești

Col. (r) Marcel Acatrinei

ISSN 1582 – 618X

COLEGIUL ȘTIINȚIFIC

Cercetător dr. Silviu VĂCARU

Profesor dr. Theodor CODREANU

COLECTIVUL REDACȚIONAL:

Redactor șef: Costin CLIT

Dr. Lucian-Valeriu LEFTER

Mihai-Alin PAVEL

Tehnoredactor: Lucian CLIT

E-mail: costinclit@yahoo.com

CUPRINS

STUDII ȘI ARTICOLE

<i>Bătălia de la Hotin din 1621. Cauze, preliminarii, desfășurare și consecințe</i> – Valentin Constantinov	7
<i>Mănăstirea „Sfânta Treime” de la Buciumeni - veche vatră monahală a Ținutului Tecuci</i> – Doru Parascan	33
<i>Grafica de carte în tipăriturile din afara spațiului românesc, în secolul al XVIII-lea, din colecțiile Bibliotecii Academiei Române</i> – Oana Lucia Dimitriu	79
<i>Paisianismul în Mănăstirea Sinaia</i> – Mihail Harbuzaru	89
<i>O incursiune în istoria socialismului din România</i> – Cristian Sandache	105
<i>Din război. Amintirile unui caporal</i> – Lucian-Valeriu Lefter	117
<i>Biblioteca de specialitate și îndrumare național creștină ortodoxă „Mitropolitul Nicodim”</i> – Silviu - Constantin Nedelcu	137

MEMORIA GENEALOGICĂ

<i>Români din Ardeal în Moldova. Reflecții noi pentru o discuție mai veche</i> – Ștefan S. Gorovei	141
<i>Lăcașurile de cult din Dobrovăț (Iași) și slujitorii acestora începând din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea</i> – Marcel Acatrinei	157
<i>Ramura basarabeană a familiei Albotă în secolul al XIX-lea</i> – Silviu Andrieș Tabac	173
<i>Destine eroice</i> – A. Trincă Buruiană	185
<i>Artur Gorovei: addenda et corrigenda</i> – Ștefan S. Gorovei	203
<i>Corespondență de familie: Elena Nae Ionescu</i> – Ștefan S. Gorovei	215

DOCUMENTE

<i>Sate de pe valea Tutovei: Călimănești și Tămășeni. Documente inedite din secolele XVII și XVIII</i> – Costin Clit	229
<i>Carierea lui Teodor Burada în documente inedite</i> – Costin Clit, Cosmin Niță	291
<i>Paul Păltănea. Corespondență inedită cu străinătatea 1965-2001</i> – Cristian Căldăraru	323

DĂINUIREA VALORILOR

<i>Constantin Negruzzi (1808-1868) – „Primul nostru mare prozator modern”</i> – Iulian Pruteanu-Isăcescu	401
--	-----

RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE

Vlad Mischevca, *Între pace și război. Domnii fanarioți în contextual raporturilor internaționale (1774-1821)*, Chișinău 2021 – Florin Marinescu 409

IN MEMORIAM

In memoriam: Academician Constantin I. Toma (1935-2020) – Iulian Pruteanu-Isăcescu 411

Ion Agrigoroaiei (30 XII 1936 – 5 X 2021) – Nicolae Ionescu 420

Sorin Iftimi – Gândurile unui prieten de departe – Narcis Dorin Ion 423

COLABORATORI

Marcel ACATRINEI, colonel în rezervă, Iași – acatrineimarcel@gmail.com

Silviu ANDRIEȘ-TABAC, istoric-arhivist, sursolog, heraldist, doctor în istorie, conferențiar cercetător; Heraldist de Stat al Republicii Moldova, șeful Cabinetului de heraldică, Aparatul Președintelui Republicii Moldova, Chișinău – silviu_tabac@yahoo.fr

Cristian CĂLDĂRARU, manager, Muzeul de Istorie „Paul Păltănea”, Galați – cristian_caldararu@yahoo.com

Costin CLIT, profesor, Colegiul Național „Cuza-Vodă”, Huși – costinclit@yahoo.com

Valentin CONSTANTINOV, doctor habilitat în istorie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău, cercetător științific principal la Institutul de Istorie, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării din Republica Moldova – walentkonstant@yahoo.fr

Oana Lucia DIMITRIU, doctor în arte vizuale, bibliograf, Cabinetul de Manuscrise - Carte rară, Biblioteca Academiei Române, – oana_dimitriu@yahoo.fr

Ștefan S. GOROVEI, profesor univ. dr., Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași – stefangorovei@yahoo.fr

Mihail HARBUZARU, doctor în teologie, protosinghel, Mănăstirea Sinaia – mihail.harbuzaru@gmail.com

Narcis Dorin ION, doctor în istorie, manager, Muzeul Național Peleş, Sinaia – narcisdorinion@yahoo.com

Nicolae IONESCU, doctor în istorie, profesor, Liceul Teoretic „Mihail Kogălniceanu”, Vaslui – ionescunicolae16@yahoo.com

Lucian-Valeriu LEFTER, doctor în istorie, etnolog, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui – lucian_lefter@yahoo.com

Silviu-Constantin NEDELICU, doctor în filologie, bibliotecar, Biblioteca Academiei Române – silviu.constantin.nedelcu@biblacad.ro

Florin MARINESCU, doctor în istorie, cercetător, Institutul de studii neogrecești din Atena – florinmar@ymail.com

Cosmin NIȚĂ, arheolog, Muzeul de Istorie a Moldovei, Complexul Muzeal Național „Moldova”, Iași – nitacosmin043@gmail.com

Doru PARASCAN, profesor, Școala Gimnazială Umbrărești – strajescu@yahoo.com

Iulian PRUTEANU-ISĂCESCU, muzeograf, șef Birou programe culturale și valorificare patrimoniu, Muzeul Național al Literaturii Române Iași – ipruteanu82@gmail.com

Cristian SANDACHE, conf. univ. dr. habil., Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați – cristiansandache@yahoo.com

BIBLIOTECA DE SPECIALITATE ȘI ÎNDRUMARE NAȚIONAL CREȘTINĂ ORTODOXĂ „MITROPOLITUL NICODIM”

Silviu – Constantin NEDELICU

În colecțiile Bibliotecii Academiei Române din București se află o sumedenie de comori care încă așteaptă să fie scoase la lumină. Așa este și cazul unei broșuri pe care am întâlnit-o în urmă cu câțiva ani și care are cota II 164971, și care se intitulează *Statutul bibliotecii de specialitate și îndrumare național creștină ortodoxă „Mitropolitul Nicodim”*. Volumul a apărut în anul 1939 la Tipografia Sfintei Monastiri Neamțu.

Ctitorul acestei biblioteci, în persoana Inginerului Locot. Colonel Eduard N. Sava Goiu¹, spune în cuvântul înainte al lucrării scris de că dorește să contribuie și el cu modestul său sprijin „și cu economiile strânse din ruina calamităților, cari au trecut peste Țară, în timpul marelui și sângerosului războiu, între anii 1916-1919 pentru înființarea unei biblioteci de specialitate național creștin ortodoxă”² la Mănăstirea Neamț.

Biblioteca avea să poarte numele Mitropolitului Nicodim Munteanu, fost stareț al Mănăstirii Neamț (1924-1935), Mitropolit al Moldovei (1935-1939) și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (1939-1948)³.

Statutul bibliotecii conține 16 articole⁴.

În articolul 1 se spune că sub domnia și ocrotirea regelui Carol al II-lea, „Reformatorul și Înnoitorul vechilor și noilor instituții ale României Întregite, Reorganizatorul Oștirii și apărătorul hotarelor Țării, a Sfintei moșteniri lăsate de mării Regi Carol I-iu Liberatorul și Ferdinand I-iu Întregitorul și în acelaș timp ocrotitorul ctitoriilor voievodale și însuși ctitorînzestrător al Lavrei Neamțu”⁵, este înființată la Mănăstirea Neamț „Bibliotecă cu sală de lectură zilnică «Mitropolitul

---

¹ Despre numele acestuia apar câteva informații publicate într-un articol din 24 iulie 2007 din *Ziarul Lumina*, scris de Ion Mitican. Autorul afirmă că „În curtea parcelată se ridicau, după 1920, alte construcții, închizându-i, rând pe rând, vederea: Casa Altein în colț, la strada N. Gane (nr. 1), Palatul medicului oculist, generalul Sava Goiu, în față (terminat în anul 1928)” cf. <https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/documentar/casa-rola-si-cerdacul-unionistilor-66413.html> [site accesat: 17.12.2021]. Putem presupune că ar fi una dintre rudele autorului statutului, care a fost medic militar, cu grad de general, în Armata Română.

² *Statutul Bibliotecii de specialitate și îndrumare național creștină ortodoxă „Mitropolitul Nicodim”*, Mănăstirea Neamț, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțu, 1939, p. 3.

³ Mai multe informații despre Patriarhul Nicodim se găsesc aici: Pr. Prof. Alexandru Moraru, *Dicționarul Ierarhilor români și străini, slujitori ai credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române*, București, Editura Basilica, 2015, p. 304-307.

⁴ *Statutul Bibliotecii de specialitate și îndrumare național creștină ortodoxă „Mitropolitul Nicodim”*, Mănăstirea Neamț, Tipografia Sfintei Monastiri Neamțu, 1939, p. 7-13.

⁵ *Ibidem*, p. 7.

Nicodim»⁶. Tot aici sunt enumerați și viitorii cititori ai bibliotecii, respectiv: cetățeni, călugări, profesori, elevi seminariști, fii de preoți, învățători, fii de țărani, funcționari administrativi etc.⁷.

În continuare este descrisă sala de lectură „de specialitate” care va conține cărți și reviste în spiritul naționalismului creștin ortodox⁸, și vor fi citite zilnic doar astfel de lucrări, „cu conținut național și internațional creștin și cu preferință specială a cărților și revistelor naționale și internale creștine ortodoxe”⁹.

În articolul 2 este menționat numele Mitropolitului Nicodim, „președintele și principalul nostru ctitor al¹⁰ Bibliotecii”¹¹, iar ctitorii se asigurau să sprijine această operă de „formare a sufletelor și minților tineretului național-creștin ortodox”¹².

În articolul 4 însăși Majestatea Sa, Regele Carol al II-lea, era rugat să devină ctitor de onoare al acestei biblioteci¹³.

Mitropolitul Nicodim s-a oferit să sprijine financiar acest proiect prin oferirea materialelor de construcție cât și prin plata unei părți a manoperei, așa cum este consemnat în articolul 5¹⁴.

Ctitorul principal al acestei biblioteci, Locot. Colonel în retragere Eduard N. Sava Goiu, a donat suma de 50.000 de lei¹⁵ pentru construirea clădirii precum și numeroase cărți din biblioteca personală, cu caracter istoric național și nu numai. Acesta a mai donat și „cărți alese de fizică și chimie, medicină și igienă, matematici și inginerie, filosofie și pedagogie, industrie și comerț, agricultură și silvicultură”¹⁶ ș.a.

În articolul 8 se spune că Biblioteca avea să fie condusă de un consiliu format din șase membri. Președintele avea să fie însuși Mitropolitul Nicodim, iar membrii: Starețul Mănăstirii Neamț, ctitorul principal (Locot. Colonel în retragere Eduard N. Sava Goiu), un fondator, un profesor și directorul de la Seminarul de la Neamț¹⁷. În articolul 9 era precizat faptul că membrii bibliotecii puteau fi „membri de onoare, membri-fondatori, membri-donatori, și membri inițiatori fondatori și donatori”¹⁸.

---

⁶ *Ibidem*, p. 8.

⁷ *Ibidem*, p. 7.

⁸ *Ibidem*, p. 8.

⁹ *Ibidem*, p. 8.

¹⁰ În text apare scris „a Bibliotecii”.

¹¹ *Ibidem*, p. 8.

¹² *Ibidem*, p. 8.

¹³ *Ibidem*, p. 9.

¹⁴ *Ibidem*, p. 9.

¹⁵ *Ibidem*, p. 9.

¹⁶ *Ibidem*, p. 9.

¹⁷ *Ibidem*, p. 10.

¹⁸ *Ibidem*, p. 10.

Sumele donate pentru această bibliotecă urmau să fie gestionate de către Mănăstirea Neamț, fiind folosite doar pentru „construirea, întreținerea și funcționarea Bibliotecii și sălii de lectură”¹⁹.

În articolul 12 se spunea că membrii, sau mai bine zis cititorii acestei biblioteci vor putea fi „atât Români cât și străinii (ortodocși, catolici, protestanți și uniți)”²⁰.

În articolul 14 al statutului bibliotecii este enumerat personalul din care va fi compus, respectiv: „a) bibliotecarul ctitor inițiator fondator și fără nici o leafă; b) un bibliotecar ajutor [...] c) un secretar însărcinat cu ținerea la curent a registrelor bibliotecii și cu controlul zilnic al cititorilor ei în orele în care biblioteca va fi deschisă; d) un subsecretar însărcinat cu scoaterea, predarea și primirea cărților de la cititorii bibliotecii și cu reșezarea lor în bibliotecă; e) un gardian sau paznic, ori om de serviciu al bibliotecii”²¹.

Salariile personalului, conform articolului 15, vor fi fixate de către Consiliul bibliotecii²².

În articolul 16 este reluată pe larg ideea de la articolul 12 unde sunt enumerate naționalitățile celor care pot deveni membri ai acestei biblioteci, respectiv: francezi, germani, englezi, americani ș.a.²³, firește, doar cu binecuvântarea Mitropolitului Nicodim „și cu votul secret al membrilor”²⁴ ctitori fondatori și donatori inițiatori, a membrilor fondatori și donatori, precum și a membrilor consilieri ai acestei Biblioteci de specialitate «Mitropolitul Nicodim»²⁵.

Statutul se încheie cu următoarea frază și anume: „făcut la Iași în luna decembrie, anul 1938. Aprobata la I. P. S. S. Mitropolitul Nicodim”²⁶.

Statutul bibliotecii respective, destul de ambițios pentru acele vremuri tulburi, nu știm dacă a fost pus vreodată în aplicare. Ne este greu să credem că în acele vremuri de strâmtorare economică ar fi funcționat această bibliotecă cu caracter naționalist la Mănăstirea Neamț²⁷, cu atât mai mult cu cât în același an a început cel De-al Doilea Război Mondial.

---

¹⁹ *Ibidem*, p. 10-11.

²⁰ *Ibidem*, p. 11.

²¹ *Ibidem*, p. 12.

²² *Ibidem*, p. 12.

²³ *Ibidem*, p. 12.

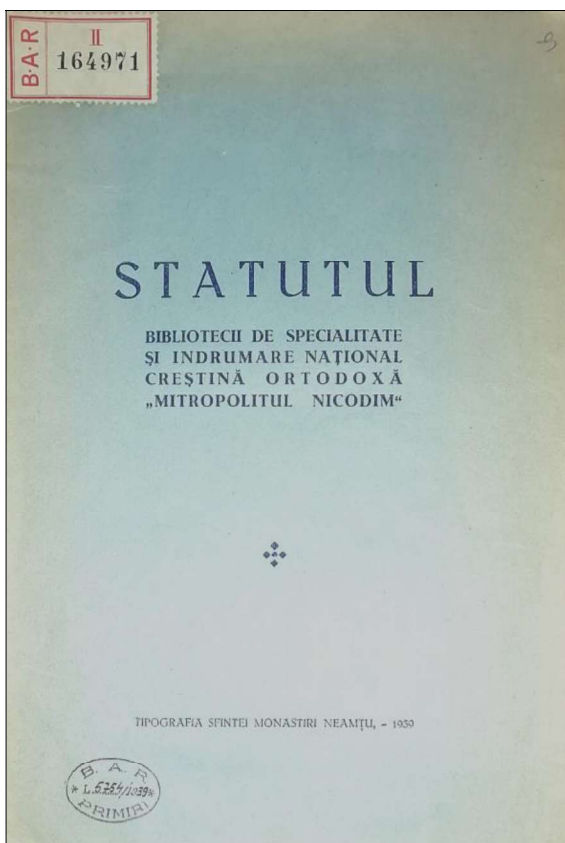
²⁴ În text apare scris „a membrilor”.

²⁵ *Ibidem*, p. 12-13.

²⁶ *Ibidem*, p. 13.

²⁷ Doar în arhiva Mănăstirii Neamț ar mai putea fi indetificate documente cu privire la înființarea acestei biblioteci și la donația de cărți a ctitorului ei principal, în persoana Locot. Colonel în retragere Eduard N. Sava Goiu.

STATUTUL

Bibliotecii de specialitate și îndrumare Național Creștină Ortodoxă
„MITROPOLITUL NICODIM“

1) Sub Domnia Marelui și Înțeleptului nostru Rege Carol II, susținătorul, îndrumătorul și clar văzătorul nevoilor neamului și Țării Românești, sub Domnia Majestății Sale Regelui Carol II, Reformatorul și Innoitorul vechilor și noilor instituții ale României Intregite, Reorganizatorul Oștirii și apărătorul hoiarelor Țării, a Sîntei moșteniri lăsate de mării Regi Carol I-ii Liberatorul și Ferdinand I-ii Intregitorul și în același timp ocrotitorul cetăților voievodale și însuși citor înzestrător al Lavrei Neamțului, - se înființează la Mănăstirea Neamțu pentru formarea sufletului și minții cetățenilor și în special a călugărilor și fraților, a profesorilor tineri și a elevilor Seminarului Mănăstirii Neamțu, a fiilor de preoți și învățători și a tuturor fiilor de țărani, de răzeși, de funcționari administrativi și comunalii ai jude-